

STANDARD 12

Změna situace

a) Pověřená osoba má písemně stanovena pravidla a postupy práce pro situace významných změn v životě dětí a rodin, včetně ukončení pobytu dítěte v původní nebo náhradní rodině.

V životě dětí může nastat mnoho významných změn, které je mohou nějakým způsobem zásadně ovlivnit. SOS Přístav Praha o těchto změnách s každým dítětem a osobou pečující či osobou v evidenci (dále jen „pěstouni“) jedná individuálně, dává jim prostor pro konzultaci a informuje je o skutečnostech, které by je mohly nějakým způsobem ovlivnit. Dává prostor pro konzultace a poskytuje odborné poradenství také osobám dětem blízkým (tj. původní rodině, příbuzným či pěstounům) a podporuje je, aby byly schopny vzniklou situaci řešit bez negativních dopadů na děti.

Zahájení pěstounské péče

- Získávání základních informací o rodině a dítěti (aktuální životní situace rodiny a dítěte, historie dítěte, kontakt s biologickou rodinou, průběh adaptace dítěte, bytové podmínky rodiny a osobní prostor dítěte, školní docházka, volnočasové aktivity dítěte, vyřízení dávek pěstounské péče a jiných dávek).
- Nastavení vzájemné spolupráce s pěstounskou rodinou (práva a povinnosti vyplývající z dohody o výkonu pěstounské péče – viz standard č. 10 a)), četnost a způsob kontaktování doprovázejícího pracovníka, nastavení asistovaných kontaktů s biologickou rodinou, způsob čerpání služby péče o dítě, služby sociálního pedagoga a další možnosti podpory).
- Nastavení vzájemné spolupráce mezi orgánem sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“), pěstounskou rodinou a doprovázející organizací.
- Vytvoření individuálního plánu rozvoje osobnosti dítěte a nastavení spolupráce při jeho naplňování (viz standard č. 10 c).

Nové dítě v pěstounské rodině

- Práce s pěstouny - příprava na nové situace, které mohou s příchodem nového dítěte nastat: změna finanční situace rodiny, změna uspořádání domácnosti, změna denního režimu všech členů rodiny, možné reakce stávajících dětí v rodině, přerozdělení povinností v domácnosti, zajištění osobního prostoru pro nové dítě, důležitost zachování pozornosti a prostoru

stávajícím dětem, důležitost zachování kvality vztahů se stávajícími dětmi, specifické potřeby nového dítěte, duševní hygiena pěstounů, zapojení širší rodiny, pomoc s vyřízením potřebných formálních záležitostí.

- Příprava stávajících dětí v pěstounské péči na nového sourozence – zajištění participace dětí v celém procesu přípravy, příchodu a adaptace nového dítěte v pěstounské rodině, spolupráce na nastavení nových pravidel v domácnosti, ujištění o zachování kvality stávajících vztahů s pěstouny.
- Navazování kontaktů mezi pěstounskou rodinou a dítětem – doprovázení a podpora pěstounské rodiny v průběhu celého procesu seznamování a vzájemného kontaktování rodiny s dítětem.
- Adaptace nového dítěte v rodině – zjišťování historie dítěte, kontakt s biologickou rodinou, poradenství a podpora v reakci na vzniklé situace při adaptaci dítěte.
- Nabídka další odborné podpory pěstounské rodině.

Situace ovlivňující chod pěstounské rodiny:

- *Nemoc dítěte nebo osoby pečující/osoby v evidenci, rozvod pěstounů* – v těchto situacích zintenzivníme spolupráci s rodinou, jednáme citlivě s ohledem na danou situaci, nabízíme podporu psychologa a zajištění péče o dítě, reagujeme na individuální potřeby rodiny a v případě potřeby pomáháme se zajištěním organizačních záležitostí. Úzce spolupracujeme s OSPOD.
- *Dítě se přechodně ocitne mimo pěstounskou rodinu* (pobyt v krizovém centru, v dětském diagnostickém ústavu, hospitalizace v nemocnici nebo v psychiatrické nemocnici, ve středisku výchovné péče, v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, útěk) – nabízíme a poskytujeme podporu jak pěstounské rodině, tak i dítěti (pokud je to možné), spolupracujeme s příslušnými institucemi a odborníky s cílem vyřešit vzniklou situaci v nejlepším zájmu dítěte. Pracujeme s možnými variantami dalšího vývoje situace (návrat do pěstounské rodiny nebo zrušení pěstounské péče, nebo posilování rodičovských kompetencí v pěstounské rodině). Také poskytneme intenzivnější psychologickou podporu celé pěstounské rodině.
- *Změna školy* – může se jednat o přechod ze základní školy na střední školu, ze střední školy na vysokou školu nebo o změnu školy v rámci změny bydliště či nevyhovující předešlé školy. V těchto případech se zaměřujeme na začlenění dítěte do nové školy a do nového třídního kolektivu, na školní prospěch, na možnost zapojení dítěte do mimoškolních aktivit. Pěstouni

jsou vedeni k tomu, aby společně s dítětem probírali možnosti využití volného času a jeho začlenění do nové školy.

- ***Stěhování*** – předem připravujeme dítě na stěhování do jiného města a mluvíme s ním o tom, kde by se mu líbilo, kde by chtělo bydlet a seznamujeme dítě s novou oblastí (s ohledem na jeho věk a rozumovou vyzrálou).
- ***Kontakt dítěte s biologickou rodinou*** – konkrétní postupy máme zpracované ve standardu č. 5.
- ***Další významné změny v životě dětí a rodin*** – konkrétní postupy bude vždy stanoven dle situace s ohledem na nejlepší zájem dítěte.

Ukončení pěstounské péče

- ***Dovršení zletilosti u dítěte:*** zhruba od 15 let dítěte doprovázející pracovník otevírá s dítětem komunikaci ohledně jeho budoucnosti, dalších plánů a přípravy na samostatný život. Od dítěte zjišťujeme jeho představy, přání a pomáháme mu formovat jeho náhled na budoucnost (možnými tématy jsou například absolvování střední školy, výběr a nástup do zaměstnání, možnosti dalšího studia, dávky pěstounské péče, otázka bydlení, nabídka návazných služeb). Obdobná témata probíráme i s pěstouny a zjišťujeme jejich náhled na danou situaci, pomáháme jim zorientovat se v systému péče o nezaopatřené dítě do 26 let atd. Během roku organizujeme ve spolupráci s pedagogem edukační aktivity pro svěřené děti v pěstounských rodinách týkající se témat jako finanční gramotnost, uplatnění se na trhu práce, hledání bydlení atd. Semináře probíhají interaktivní formou. Dovršením zletilosti dítěte (jedná-li se o jediné či nejmladší dítě v pěstounské péči rodiny) končí účinnost dohody o výkonu pěstounské péče.
- ***Úmrtí osoby pečující/osoby v evidenci:*** V případě, kdy se jedná o pěstounskou péči pouze jednoho pěstouna a dojde k jeho úmrtí, je nezbytné o této skutečnosti **neprodleně** vyrozumět příslušný OSPOD konkrétního dítěte, aby ten dál konal v souladu se zákonem č. 359/1999 Sb. Dohoda o výkonu pěstounské péče úmrtím pěstouna zaniká.
- ***Zrušení pěstounské péče:*** dojde-li k podání návrhu k soudu o zrušení pěstounské péče, zahajujeme s rodinou a dítětem intenzivní přípravu na odchod dítěte z rodiny. V případě potřeby nabízíme rodině a dítěti služby psychologa, spolupracujeme s příslušným OSPOD, s příslušnými institucemi či odborníky, pomáháme rodině řešit organizační a praktické záležitosti spojené s odchodem dítěte z rodiny, a s ohledem na prostředí, do kterého dítě odchází (ústavní výchova, biologická rodina, jiná náhradní rodina) – viz níže: přechody dítěte z péče do péče

- **Úvahy či rozhodování pěstounů o ukončení pěstounské péče před zletilostí dítěte**

Pěstouni se mohou dostat do situace, kdy se rozhodnou ukončit náhle pěstounskou péči o dítě a situaci je pak nutno řešit krizově, okamžitě. Častějším případem je situace, kdy pěstouni delší dobu ukončení péče zvažují, rozhodování se proměňují, často v závislosti na chování dítěte. Je důležité s pěstouny budovat vztah důvěry, aby i své případné úvahy o ukončení pěstounské péče mohli bez obav s klíčovým pracovníkem otevřít.

- **Přechody dětí z péče do péče**

Situace přechodu dítěte z péče do péče může zahrnovat dvě základní situace:

1. Přechod náhlý, s malou možností plánování a přípravy
2. Přechod plánovaný, s možností přípravy zapojených osob

Obě tyto situace jsou řešeny s využitím postupů popsaných v Metodice služby doprovázení při výkonu náhradní rodinné péče vytvořené Centrem náhradní rodinné péče Amalthea v r. 2018.

Přílohy:

Metodika služby doprovázení Amalthea při výkonu NRP 2018

Zpracovala:	Mgr. Kateřina Šlesingerová
Aktualizovali:	Mgr. Adéla Ticová, Martin Triebenekl, DiS.
Schválila:	Mgr. Jindra Šalátová
První vypracování:	1. 8. 2018
Aktualizace:	21. 8.2019, 26. 3. 2020